

EÖRSI
ISTVÁN:

KATONA
JÓZSEF
SZÍNHÁZ
KECSKE
MET

PLAY
MOLNÁR
AVAGY
SZINE ÉS
VISSZAJA



RÓGS.78

Új arany-szabály

„Költő hazudj, de rajt' ne fogjanak” —
Arany szavai, szép arany-szavak,
bizony kopottan csörögtök ma már,
mert másképp hangzik az arany-szabály:
„Költő ne hazudj! Mondd az igazat!
De jól vigyázz, hogy rajt' ne fogjanak!”

Színmű és élet

Színműben többnyire unalmas
a boldog befejezés.
Protézist kap — olcsón! — a farkas.
Vajat ken gyilkos-dühü kés.

Cukrozott könnyek csorogálnak.
Kipárnázva a szakadék.
Löttek a lelki tisztulásnak,
megspórolja nyilat az ég.

Bár az életben sanyargatna
ilyen kellemes unalom,
s cserébe a színpadon csapna
a villám szüntelen agyon.

Kölcsönös támogatás

*Te eljössz az én temetésemre.
Én elmegyek a te temetésedre.*



Play Molnár

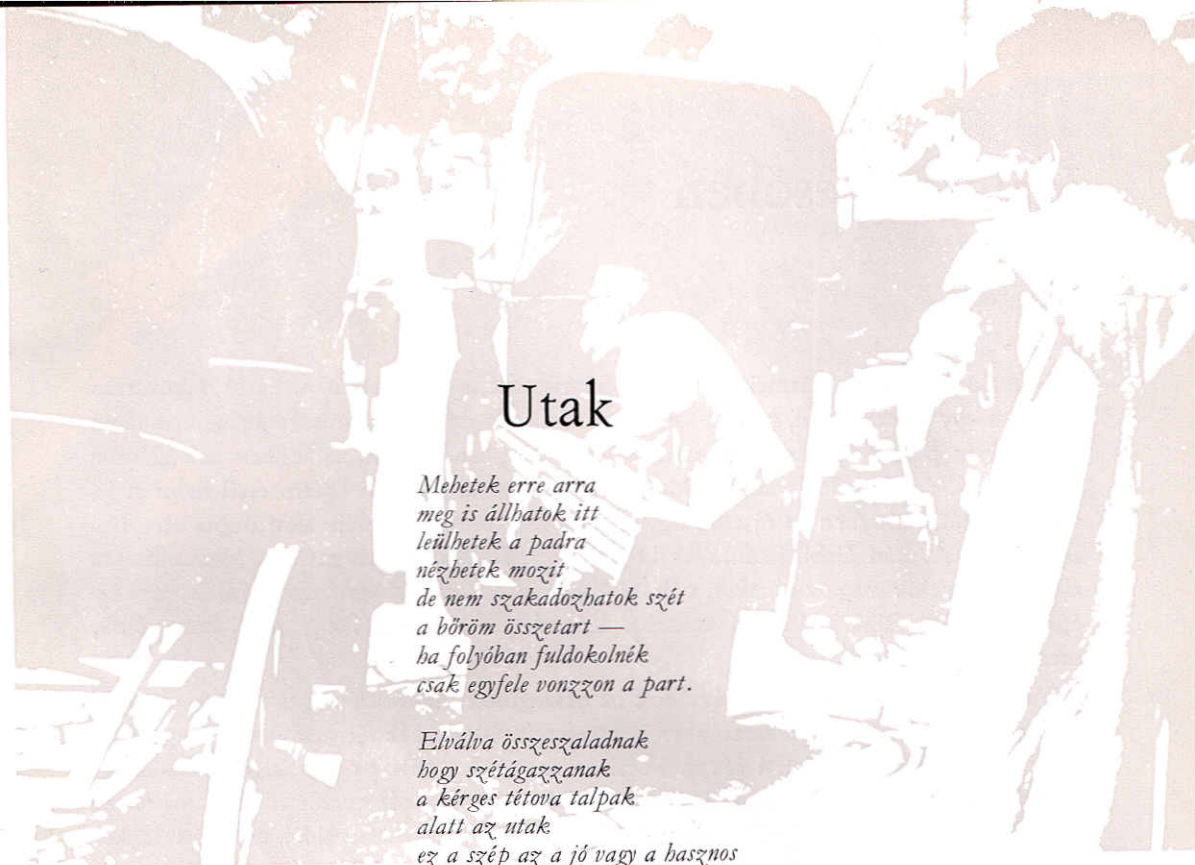
avagy

Színe és visszája

Bánatos komédiának két címe van — mindkettő magyarázatra ösztökél. Azt remélem, a címekről szólva magáról a darabról is elárulhatok egyet-mást, anélkül azonban, hogy szerzői okvetetlenkedéssel a védekezni nem tudó nézőre rátukmáljam, hogy mit és miképpen értsen.

A „Play Molnár”-nak legalább két értelme van. Először is játékom egy Molnár-darabot (a színdarab angolul „play”-t jelent) mesél el újra. Az eredeti mű, *Az ördög*, amelyet először 1907-ben mutattak be a Vígszínházban, minden idők legsikeresebb magyar szerzőjének egyik legsikeresebb darabja. Olvasni is élvezet volt: ámulva követtem nyomon bukfences fordulatait, derültem nyelvi sziporkáin, gyönyörűséggel néztem, hogyan pukkannak szét a magasban a humor rakétái, tarka csillagokkal és gömböcskével pettyezve be a mesterséges éjt. Molnár művében az Ördög, egy rejtelmes látogató, egymás karjába bővíli a szerelmeseket — a szív szava túldobogja a férj erszényének csörgését. De miért érdekelt az ördög ebben a folyamatban? Erre nézve nem kapunk felvilágosítást. Maga Molnár viszont állítólag érdekelt volt a boldog befejezésben. Beleszeretett a kor talán legnagyobb színésznőjébe, Varsányi Irénbe (aki egyébként a bemutatón Jolán szerepét játszotta); a művésznő azonban a gazdag férjet választotta inkább, nem pedig az ifjú szerzőt. Molnár a színpadon bosszút állt, és úgy intézte a dolgot, hogy legalább itt győzze le a művész a milliomost. De ha ez Molnár érdeke, miért ne legyen ő az ördög? És ha már ő az ördög, miért ne inkább öreg rókaként léptessem fel, aki már unalomig ismeri világát? A „Play Molnár” arra is utal, hogy maga Molnár játszik itt figuráival, mint bábuival a fölényes sakkozó.

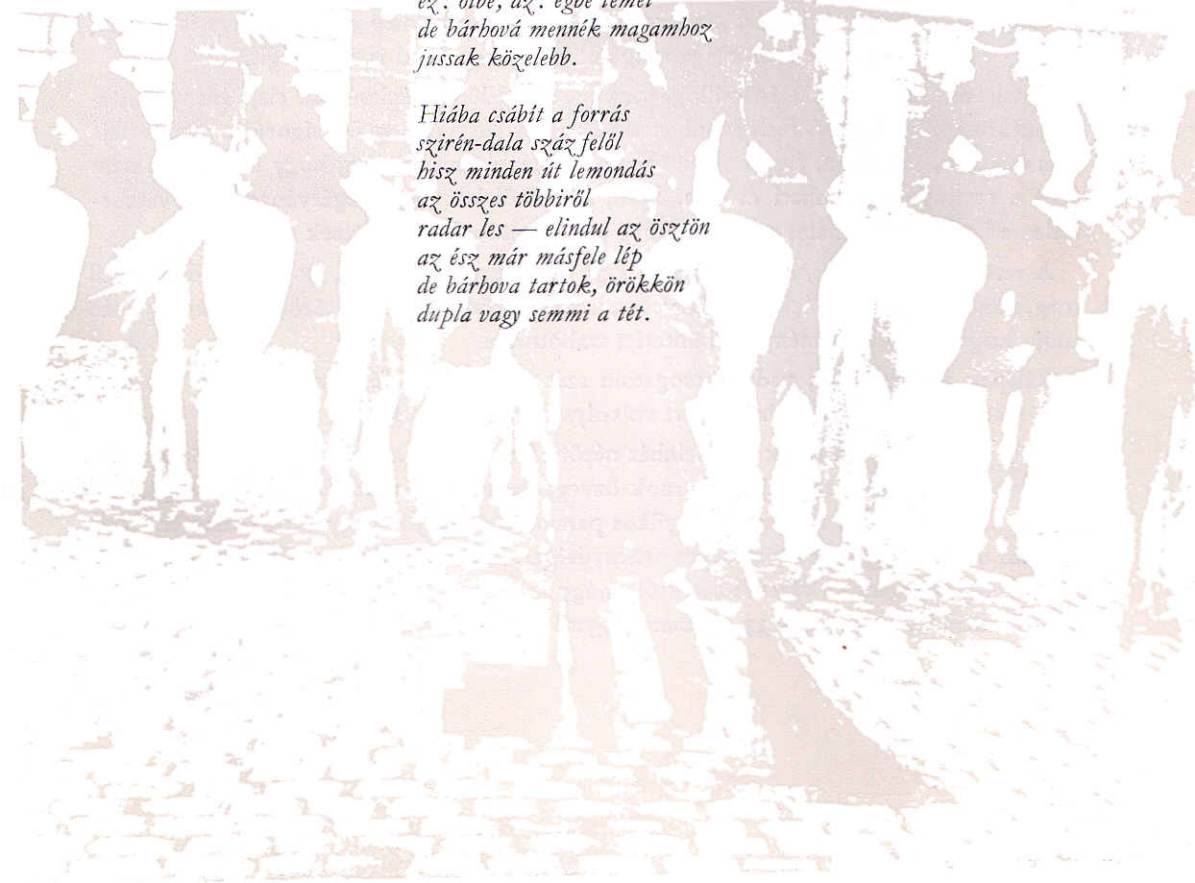
Ez az ötletem azonban csak úgy valósítható meg, ha az eredeti műnek nem csak a színét mutatom meg, hanem a visszáját is. Molnár ördöge bravúros könnyedséggel segíti boldogsághoz a szerelmeseket, és közben még arra is ügyel, hogy senkinek az érzékenységét ne sértse meg. A néző élvezi a szív diadalát, és eközben nem kell utálkoznia az általános prostitúciónak attól a mocsarától, amelyből a happy end kivirul. A gazdagok kellemes világában kellemesen győz a festő, de az arany sárga fénye sem fakul el. Mi volna, ha megvilágítanám azokat a valódi emberi viszonylatokat is, amelyek a fölényes biztonsággal felvázolt figurák között és mögött lappanganak? Ám a darabot csak úgy forgathatom ki (remélem: a valóság sugallatára), ha legalább jelzem az eredeti képletet. Erre vonatkozik a második cím.



Utak

*Mehetek erre arra
meg is állhatok itt
leülhetek a padra
nézhetek mozi
de nem szakadozhatok szét
a bőröm összetart —
ha folyóban fuldokolnék
csak egyfele vonzom a part.*

*Elválva összeszaladnak
hogy szétágazzanak
a kérges tétova talpak
alatt az utak
ez a szép az a jó vagy a hasznos
ez: ölbe, az: égbe temet
de bárhová mennék magamhoz
jussak közelebb.*



*Hiába csábit a forrás
szirén-dala száz felől
hisz minden út lemondás
az összes többiről
radar les — elindul az ősztön
az ész már másfele lép
de bárhova tartok, örökkön
dupla vagy semmi a tét.*

Halott az esőben

Gyerekkoromban a törmelékek hátán felmásztam egy romlakásba, és szórakozottan átléptem egy halott férfin, mert a szoba túloldalán, a mélység szomszédságában, csupasz fal talányos polcán lekvár csillant felém, tört üvegben. Abban az időben sok halottal találkoztam, utcákon heverészek, kirakatokban lógtak. Később láttam civil halottat is, apámat sötét öltönyben az új zöld ágyon, hólevet könnyező cipője alatt dupla rétegben újságpapír. Azután újabb hadihullák következtek, férfiak egymás mellett, párhuzamosan elhelyezve, nekik meg az arcukon volt az újság, az újságban megnyugtató hírek; tankbaégett katonák, fejük öklömnyi szénrög. Képzetelem halottairól egy szót sem szólok, mert nem láttam őket.

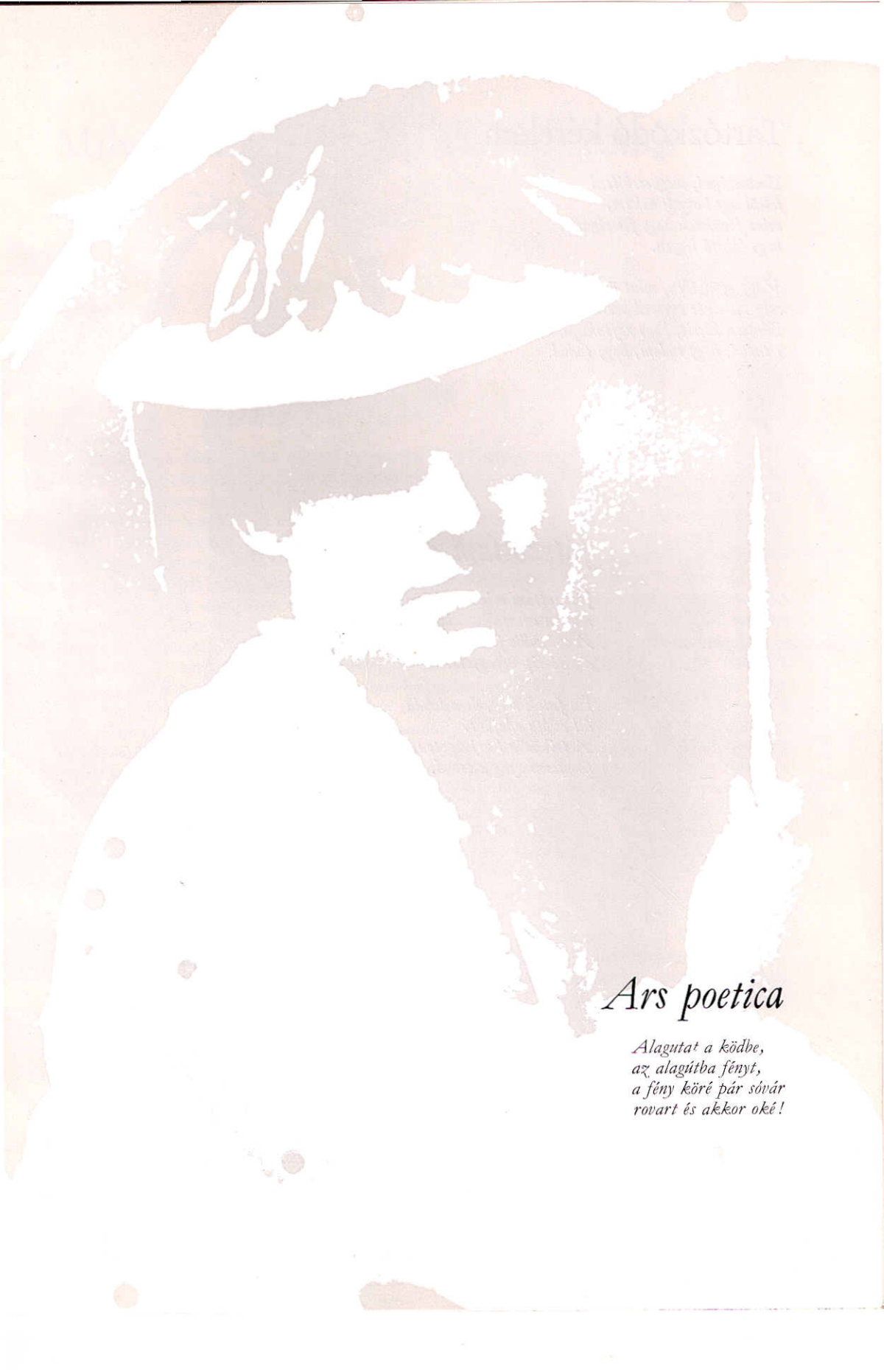
Vasárnap. Szakadó esőben száguldok az országúton, késésben vagyok el akarok érní egy színházi előadást. A messzeségben egyszercsak villogó kék fény tűnik fel. Megelőzők még egy autót, a szemközti sávon kocsisor rostokol, amikor odaérek, egy zseblámpa körivet ír le, meg kell állnom. Kinyitom az ajtót, tagbaszakadt rendőr áll előttem, remeg a dühtől. „Az ilyenek miatt” — mondja fojtottan — „most is előz, nem látta a kék fényt?” Szorongó érzés vesz rajtam erőt, volt helyem bőven előzni, mégis elnézést kérek, a rendőr megvetően végigmér, „az ilyenek miatt”, mondja még egyszer, maga is így fog járni” — ezzel félrelép fejével, maga mögé bök, és lámpájával is odavilágít.

Fiatal férfi hever a feketén csillogó országúton. Előtte gépkocsi az eleje hiányzik, teherautóba rohant bele. A férfi azonban sértetlennek látszik: szép és szigorú az arca, a haja sem csapzott, soványan, figyelmesen mered fölfelé, el sem hinném, hogy nem él, ha nem ázna a csattogó novemberi esőben. Igen, az esőtől lett ilyen végérvényes és jóvátehetetlen a látvány: félelmetes az arc, ha meg sem rezdül a korbácsütések alatt.

A rendőr hátat fordít, nem mondja, hogy mehetek, de azt sem, hogy maradnom kell még, mögöttem már gyülekezik a kocsisor, lassan megindulok, nem törődik velem, nyilván tudja, hogy bírságnál keményebb büntetést szabott rám.

Rálépek a gázpedálra, vadul hasogatom szét az eső sűrű függönyét, persze a halott sem rest, nem akar lemaradni. Miért volt olyan szigorú az a férfi?

Abban a pillanatban lépek be a színház nézőterére, amikor kialusznak a lámpák. Kezdődik a spanyol költő tragédiája a zsarnok özvegyasszonyról és öt férfi-nélküli lányáról, a színen kibontakozik a konvenciók gyilkos parancsuralma. Jó, hogy nem álltam le, hogy magam mögött hagytam a valóságos szörnyűséget. A halott még ott ázik az esőben, nem lehet a lányok vigasza, a véres előjátéktól amúgy sem vezet út a művé formált lidércnyomás-hoz. Bennem azonban egy-egy pillanatra egymásba csillámlanak.



Ars poetica

*Alagutat a ködbe,
az alagútba fényt,
a fény köré pár sóvár
rovart és akkor oké!*

Tartózkodó kérelem

*Emberséged, megbecsülésed
jeléül úgy hazudj nekem,
mint főnökönek vagy feleségnek:
hogy bízható legyem.*

*Vagy gyöngéden, mint önmagadnak,
míg mindkét szemed becsukod.
Bántson kicsit, hogy rajtakaplak,
s tudod, hogy tudom, hogy tudod.*

Játszottam minden időben

*Játszottam minden időben
mint a szentek s állatok.
A második féldőben
a bíró-síp befagyott.*

*Én futok még, de a labda
áll azóta odafönt.
A tribünön kurjongatva,
ütemesen zeng a csönd.*

A dió bosszúja

*Így vagyok teljes magamba zárva,
burkom megvéd és összetört.
Feltörnek, hogy élvezzenek.
Magam helyett nyújtok nekik
némi zamatos törmeléket.*

Milyen díszletekről ábrándozom?

Minthogy a Nagy Fátra gerincére nem a nemrégiben épített libegőn jutottunk fel, hanem gyalog, és meglehetősen tempóban, és minthogy ezen a gerincen meglehetősen tempóban (és természetesen gyalog) jó ideig csörtettünk előre, föl-le, föl-le, a terep szeszélye szerint, továbbá minthogy már mutatkoztak az este jelei, örömmel fedeztük fel az útjelző táblát, mely turista-szállodáról adott hírt. Ismét lemásztunk — a másik oldalon — a gerincről, ami azt is jelentette, hogy kibújtunk a felhőkből, és elénk tárult a nyaktörő és változatos hegyi táj, alkonyi megvilágításban, mint valami díszlet (bár nem ilyen díszletről ábrándozom). A hegy oldalában a ház aivtt volt, de kényelmes és bizalomgerjesztő, a társalgó tévéjében teniszmeccs dúlt, és az egyik pincérlány kifogástalanul beszélt magyarul. Szállást kértünk, bólintott, de amikor megtudta, hogy csak egyetlen éjszakára maradnánk, feje — még el sem veszítve előbbi lendületét — vertikálisból horizontális mozgásba ment át, nagyon sajnálja, közölte, fejét bánatosan lengetve, de nincs hely, illetve akad még hely, de lefoglalták már, sajnos, sajnos. Mi az alkonyra hivatkoztunk, továbbá arra, hogy más ház nincs az elérhető közelben, mire ő, váratlan ötlet sugallatára, kivezetett bennünket az erkélyre, és egy földszintes épületre mutatott, hogy ott elalhatunk ingyen is, a rekamiékon, mert a hotel néhány rekamiéját abban az épületben helyezték el. Fellelkesültünk ezen a váratlan megoldáson, rögvest meg is indultunk a ház felé, átkecmeregtünk a mintegy harminc méter széles lapu- és csalán-gyűrűn, mely körülvette jövőbeli szálláshelyünket, ekkor vettük észre, hogy a másik oldalt a bejárat, megkerestük az épületet, három csukott ajtóba ütközött pillantásunk. Üggyel-bajjal kitártuk az elsőt, a félhomályos helyiségből egy mélylila, egy bordó és egy narancssárga rekamié ragyogott felénk — a rekamié lábai kiszáradt ürülékbe mélyedtek tövig. Az ürülék egyenletesen borította a helyiséget, mintha elboronálták volna — a heverők kárpitja költői tűzzel tarkállott fölötte. A második ajtó mögött csak egy matractalan, csámpás vaságy virult ki a hasonló összetételű, de kissé sötétebb színárnyalatú talajból, a harmadik hálófülkében pedig, még vastagabb rétegbe gyökeredzve, két rendőrkek heverő idillje fogadott: egymáshoz simultak, házastársi módra. Bár meg tudnám írni, amikor már kellően bölcs és higgadt leszek, a méltó színjátékot ezekhez a díszletekhez!

Bemutató előadás: 1978. október 13.

EÖRSI ISTVÁN

Play Molnár

(Színe és visszája)

Zene: Döme Zsolt

SZEREPLŐK:

Az ördög	<i>Forgács Tibor</i> Jászai-díjas
László	<i>Aron László</i>
Jolán	<i>Andresz Katalin</i>
János	<i>Szirmai Péter</i>
Elza	<i>Szirtes Ágnes</i>
Selyem Cinka	<i>Markovics Bori</i>
András	<i>Gáspár Antal</i>
Pincér	<i>Horváth József</i>

Diszlet: *Antal Csaba m. v.*

Súgó: *Bujdosó Katalin*

Jelmez: *Szakács Györgyi*

Ügyelő: *Horváth Ferenc*

Dramaturg: *Magyar Fruzsina*

Asszisztens: *Tucsni András*

Rendező: *Szurdi Miklós*

MŰSORNAPTÁR

Október

12. csütörtök	Play Molnár nyilvános főpróba	
13. péntek	<i>Play Molnár bemutató</i>	<i>Katona-bérlet</i>
14. szombat	Play Molnár	Berky-bérlet
15. vasárnap du.	Play Molnár	Móra-bérlet
17. kedd	Play Molnár	CSÉB-bérlet
18. szerda	Play Molnár	Kelemen-bérlet
19. csütörtök	Play Molnár	Arany-bérlet
20. péntek	Play Molnár	Ódry-bérlet
21. szombat	Play Molnár	Petőfi-bérlet
22. vasárnap	Káin és Ábel	Tóth László bérlet
24. kedd du.	Káin és Ábel	Ifjúsági A-bérlet
25. szerda	Káin és Ábel	Jókai-bérlet
26. csütörtök du.	Káin és Ábel	Ifjúsági C-bérlet
27. péntek	Play Molnár	Blaha-bérlet
28. szombat	Káin és Ábel	Berky-bérlet
29. vasárnap du.	Káin és Ábel	Lakótelepi bérlet
31. kedd	Káin és Ábel	CSÉB-bérlet

November

1. szerda	Káin és Ábel	Kelemen-bérlet
2. csütörtök	Káin és Ábel	Arany-bérlet
3. péntek	Káin és Ábel	Ódry-bérlet
4. szombat	Káin és Ábel	Petőfi-bérlet
5. vasárnap du.	Káin és Ábel	Gózon-bérlet
5. vasárnap	Káin és Ábel	Kodály-bérlet
7. kedd	Káin és Ábel	Bérletszűnet
9. csütörtök	<i>Olasz szalmakalap</i>	<i>Nyilvános főpróba!</i>
10. péntek	<i>Olasz szalmakalap bemutató</i>	<i>Katona-bérlet</i>

A borítón Pócs Péter grafikája

Fotó: Jeny István

Szerkesztő: Magyar Fruzsina

Felelős kiadó: Sajtos Géza igazgató

78. 85 619 Petőfi Nyomda, Kecskemét